

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Kronefjället, Eda kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610229 Kronefjället
Mittpunktskoordinat:	1289424 - 6635416
Totalareal:	22 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Eda kommun: Kronan 1:15
Ägandeförhållanden:	Hilmer trä AB

Beskrivning av området

Natura 2000-området är beläget på det mycket imponerande bergsmassivet Kronefjället. Området utgör en västbrant som sluttar ner mot sjön Björkelången. Natura 2000-området Kronefjället kan delas in i tre delområden. Det centrala området utgörs av en granskogsdominerad djupt nedskuren svacka. Genom svackan rinner en mindre bäck ner mot Björkelången. Svackan karaktäriseras av stora bergsbranter och klippstup, vilket erbjuder skyddade växtplatser med hög och jämn luftfuktighet. I området finns gott om död ved av olika typer. Denna plats är av stor vikt för fuktighetskrävande mossor och svampar. Här förekommer bland annat den hotade vedtrappmossan.

Kring den centralt belägna svackan växlar omgivningen kraftigt mellan mäktiga branter, sprickdalar, rasbranter och höjder. På höjderna växer främst tall. Förekomst av brandljud och brända stubbar indikerar tidigare bränders framfart. Ner mot svackorna avlöses tallen av gran och lövträd. Lövträdsinslaget består av arter som asp, björk och lind. Flera ovanliga mossor och lavar påträffas i området. Flera arter är knutna till områdets äldre aspar till exempel aspegelreven. I Kronefjällets rasbranter påträffas också den hotade nordiska klipptussen, en mossa som föredrar beskuggade lodytor skyddade från sol och vind. Här finns även det enda kända fyndet i Värmland av den hotade arten spindelmossa.

Natura 2000-områdets västligaste del utgörs av ett urskogsartat barrskogsbestånd, med dominans av tall. Inslaget av död ved i form av lågor och döda stående träd är stort. På de bergbundna partierna finns flera mycket gamla tallar, även här finns spår efter tidigare

skogsbränder. I området finns också stora mosstäckta block och rasbranter. Marken är näringsrik, vilket indikeras av arter som trolldruva, blåsippan och underviol.

Kronefjället har genom sin karaktär mycket höga naturvärden. Området utgör en viktig lokal för flera hotade och sällsynta arter, främst kryptogamer men även kärlväxter, insekter och fåglar. Enligt mossexperten Sven Fransson utgör Kronefjället en av de finaste mosslokalerna i västra Värmland.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
9010	Västlig taiga	12	
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av Fennoskandisk typ	10	

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1981	Nordisk klipptuss <i>Cynodontium suecicum</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Kronefjället är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och den ingående arten på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och arten i Kronefjällets Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 12 ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Örtrik granskog (9050)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 10 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>

Nordisk klipptuss (1981)	<p><i>Populationsutveckling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Antalet fläckar av mossan ska ej under understiga x st. - Mått på fläckarnas storlek. <p><i>Artens livsmiljö</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Trädbeskuggande bergsbranter och lodytor ska lämnas orörda. Branternas beskuggning och mikroklimat får ej påverkas.
-----------------------------	---

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att ingående naturtyper och art ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

9010 Västlig taiga och 9050 Örtrik granskog

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
  - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
  - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
  - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
  - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.
- Ostörd hydrologi och hydrokemi i sumpskogar och myrmarker.
- Näringsrika basiska jordar och/eller rörligt kalkhaltigt markvatten är en förutsättning för de örtrika granskogarna (naturtyp 9050).
- Påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter och deras populationer får inte ske.

1981 Nordisk klipptuss

- Ingen påtaglig minskning av populationen.
- Artens habitat får inte minska; skogsklädda bergsbranter, gärna med lodräta bergväggar, skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor och översilning ska lämnas orörda. Arten växer endast på silikatbergarter och föredrar halvskugga, förekommer främst i trädskugga.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Natura 2000-området är skyddat av Skogsvårdsstyrelsen som biotopskydd. Biotopskyddet förhindrar att produktionsskogsbruk bedrivs inom området vilket annars är det största hotet för ingående naturtyper samt mossarten *nordisk klipptuss*. Arten hotas av att träd framför bergbranterna avverkas så att växtplatsen exponeras för sol och vind vilket leder till att den försvinner om exponeringsskyddet tas bort helt.

Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan indirekt utgöra hot mot Kronefjällets naturtyper och arter. Produktionsinriktat skogsbruk i, eller i anslutning till, ett

område utgör ett hot mot den gynnsamma bevarandestatusen för *västlig taiga* och *örtrik granskog*. På sikt kan ökat kvävenedfall och sur nederbörd påverka förekomsten av vissa arter negativt, mest känsliga är troligtvis kryptogamerna.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Nedanstående bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *västlig taiga* och *örtrik granskog* samt arten *nordisk klipptuss* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Natura 2000-området Kronefjället.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*

Då området omfattas av biotopskyddsbeslut ses inget behov av ytterligare bevarandeåtgärder.

Bevarandestatus idag

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och trivallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Kronefjället

Stora delar av Kronefjällets skog utgör representativa exempel på naturtypen *västlig taiga*. Skogens ålder, struktur och artsammansättning pekar på att naturliga processer formar skogen, att det sker ny föryngring och att nya substrat bildas kontinuerligt. Här påträffas en rad signalarter och rödlistade arter som stuplav, skinnlav och baronmossor. Signalarterna indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. Signalarterna indikerar även att området har hög och jämn luftfuktighet. Av naturtypens typiska arter förekommer norrlandslav, aspegelav och ullticka.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms naturtypen *västlig taiga* på Kronefjället ha gynnsam bevarandestatus.

9050 Örtrika näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

Nationellt

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärlväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (t.ex. guckusko och norna) förekommer främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. I södra Sverige finns områden med lägre trädkontinuitet av gran, och där lövinslaget är större med bl.a. hassel. Detta beror på en kombination av jordmån, klimat och att skogarna ofta ligger på gammal inägomark som växt igen eller planterats.

Naturtypen är ojämnt fördelad över landet och utgörs i södra Sverige sällan av stora arealer. Naturtypen är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, där Jämtlands län står för den absolut största arealen, speciellt av högorrtyper. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med t.ex. västlig taiga. Västerbottens-, Uppsala- och Stockholms län är andra delar av landet som hyser större mängd av denna skogstyp, och även i Örebro- och Södermanlands län förekommer den till viss del. Gotlands kalkbarrskogar betas ofta och faller då in under naturtypen.

Kronefjället

Flera av barrskogsbestånden på Kronefjället utgör exempel på *örtrik granskog*. Bestånden är av varierad ålder med relativt stor andel gamla träd, tillgången på död ved i olika former är god och inslag av lövträd är påtagligt. Här finns ett flertal av naturtypens karaktärsarter till exempel blåsippan och trolldruva. Kalkkrusmossa är en av de typiska arterna som förekommer, vilken även är en signalart som påvisar kalkförekomst. Andelen signalarter och rödlistade arter är stor, här finns aspegelav, västlig hakmossa, ullticka och underviol. Signalarterna indikerar lång skoglig kontinuitet samt god tillgång på lågor i olika nedbrytningsstadier.

Mot bakgrund av vad som ovan beskrivits bedöms naturtypen, *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* ha gynnsam bevarandestatus.

1981 Nordisk klipptuss

Nationellt

Sverige har flest lokaler i världen med nordisk klipptuss, cirka 100 stycken, vilka motsvarar en tredjedel av världspopulationen. Lokalerna sträcker sig från sydvästra Värmland till Torne lappmark. På drygt hälften av lokalerna i landet är arten sedd sedan 1980. De flesta aktuella lokalerna är belägna i Värmlands och Jämtlands län.

Arten finns med på den europeiska rödlistan och i Bernkonventionens bilaga över arter som behöver skydd. Nordisk klipptuss är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *missgynnad* (NT).

Kronefjället

Nordisk klipptuss har påträffats på bergsbranter i området. Populationens storlek och utbredning är i dagsläget okänt. Lämplig livsmiljö för arten finns dock i området. Här finns både skogsklädda bergsbranter skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor samt partier med översilning. Habitatkravet silikatbergarter uppfylls även.

Bevarandestatusen för *nordisk klipptuss* inom området är oklar men troligen gynnsam.

Uppföljning

För att kunna bedöma ingående naturtypers och artes bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt projekt där metoder och arbetssätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram. Tillsvidare ges här exempel och förslag på tänkbara uppföljningsmetoder och/eller parametrar.

- Fjärranalys för kontroll av bibehållen areal
- Floraväkteri (nordisk klipptuss)

Bilagor

1. Natura 2000-området avgränsning och ingående naturtypers utbredning (utbredning av naturtyper klart efter basinventeringen).
2. Växtplatser för nordisk klipptuss (klart efter basinventeringen)

Referenser

- ArtDatabanken. *Faktablad för rödlistade arter*. www.artdata.slu.se 2004-11-03
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000- Art och naturtypsvisa vägledningar*.
(<http://www.naturvardsverket.se>) 2004-11-03
- Naturvårdsverket. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.
- Nitare, J m.fl. 2000. *Signalarter- indikatorer på skyddsvärd skog*. 2: a upplagan. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.
- Skogvårdsstyrelsen, Arvika distrikt. 2000. Biotopbeskrivning över område med höga naturvärden på fastighet Kronan 1:15.